

СТАНОВИЩЕ

от

Доц. Силвия Борисова Димитрова, д.м.

Факултет по обществено здравеопазване

Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов”- Варна

Член на Научно жури съгласно Заповед №Р-109-268/25.05.2018г.

на Ректора на Медицински университет - Варна

Относно: Дисертационен труд на тема „Оптимизиране на здравните грижи и дейности при коронарно съдови процедури” на ас. Иринка Атанасова Христова по област на висше образование 7. Здравеопазване и спорт, професионално направление 7.4. Обществено здраве и научна специалност „Управление на здравните грижи ” с научен ръководител проф. Соня Колева Тончева, д.м.

Данни за процедурата

Със заповед на Ректора на МУ-Варна № Р-109-328 от 02.10.2017г. ас. Иринка Христова е зачислена като докторант на самостоятелна подготовка за придобиване на образователна и научна степен „Доктор” по научна специалност „Управление на здравните грижи ”. Представен е протокол за успешно положен докторантски изпит на основание заповед № Р-109-350 от 09.10.2017г. На основание решение на катедрен съвет на катедрата по Здравни грижи относно готовността за публична защита и предложение за Научно жури, Иринка Христова е отчислена с право на защита със Заповед на Ректора на МУ-Варна № Р-109-268 от 25.05.2018 г.

Биографични данни и кариерно развитие

Ас. Иринка Атанасова Христова завършва Медицински колеж – Русе специалност „Медицинска сестра” през 2000 г. Придобива ОКС „бакалавър” (2002 г.) по специалност „Социални дейности“ към Великотърновски университет „Св. Св. Кирил и Методий“ и ОКС „магистър” (2009г.) по Управление на здравните грижи в Медицински университет – Варна.

Професионалната ѝ дейност започва през 2001 година като медицинска сестра в Отделение за интензивно лечение на заболявания с терапевтична насоченост МБАЛ Русе АД. По-късно, през периода 2008 – 2014 г. професионалното ѝ развитие е свързано със Заемане на длъжността „медицинска сестра“ в Ангиографска зала при СБАЛК „МЕДИКА КОР” ЕАД, а от 01.09.2014г. до настоящия момент – заема длъжност „Асистент“ в катедра „Здравни грижи”, Факултет „Обществено здраве и здравни грижи ” на Русенски университет „Ангел Кънчев”.

Член е на БАПЗГ.

Дисертационният труд, разработен от Валя Димитрова, е в обем от 115 страници, структуриран според стандартните изисквания, включващ: Въведение, Анализ на литературата по проблема, Методика на проучването, Авторска концепция за прилагане на Комплексна програма за ОЗГДКС, Резултати и обсъждане, Изводи, препоръки и приноси. Илюстриран е богато с 41 фигури, 5 таблици и 12 приложения. Библиографската справка съдържа 166 литературни източника.

Оценка на актуалността на темата

Нарастващата диагностична и терапевтична стойност на инвазивните процедури при пациенти със ССЗ създава предизвикателства за образованието и подготовката на медицинските сестри да практикуват в тази високо специализирана област. С течение на времето инвазивните коронарни процедури се увеличават по брой и сложност. Тази тенденция се превръща в повишена нужда от икономически и човешки ресурси, сред които най-засегнат е сестринският персонал. Тенденцията в последните години на намаляване смъртността от ССЗ в Европа се дължи отчасти на намаляване смъртността от миокарден инфаркт, основно поради подобреното диагностициране и лечение на ССЗ с методите на инвазивната кардиология, и частично на спад в заболеваемостта. Активното включване на медицинските сестри би подобрило здравето състояние на пациентите, тяхната информираност и удовлетвореност от положените здравни грижи. Допълнителната квалификация би осигурила достойно място на професионалистите по здравни грижи в екипа, осъществяващ инвазивна сърдечно-съдова диагностика и терапия.

Литературен обзор

Авторката прави аналитичен обзор на литературата, разглеждаща възникването и развитието на инвазивната диагностика и интервенция при сърдечно-съдови заболявания. Представен е епидемиологичен анализ на сърдечно-съдовите заболявания в САЩ, Европа, Австралия, Нова Зеландия и България. Представена е ролята и мястото на медицинската сестра в инвазивната кардиология, както и добри практики в обучението на медицински сестри в САЩ, Германия и България. Логично структурираният литературен обзор издава широките компетенции на докторантката в областта на разглеждания проблем.

Методика

Основната цел и задачите са конкретно формулирани и отразяват прецизно извършената от Иринка Христова изследователска работа. Авторката използва широк набор от методи, адекватни за постигане на целта. Собствено разработеният инструментариум по структура и съдържание е подчинен на спецификата на набраната информация от съответната група респонденти. Статистическата обработка на данните е осъществена чрез корелационен анализ за разкриване връзката между влияние на явленията като ефективност на получените резултати; сравнителен анализ - теоретична характеристика $\chi^2_{(\alpha, v)}$ за проверка на хипотезите при избрано критично равнище на значимост $\alpha = 0,05$ (5% грешка) $\chi^2_{(\alpha, v)} = 11,0705$; за установяването и силата на корелационни връзки между изследваните признаци, като са взети под внимание

зависимости, валидни при високо ниво на статистическа достоверност $P \geq 95\%$. Изчислени са r -коефициентите на Кендал по метода „всеки срещу всеки“.

Резултати и обсъждане

С цел повишаване уменията и компетенциите на медицинските сестри е разработена програма и е проведен курс за СДО, част от Комплексната програма за ОЗГДКСП. При прилагането на Комплексната програма за ОЗГДКСП чрез повишаване уменията и компетенциите на медицинските сестри от една страна и повишаване информираността и удовлетвореността, намаляване на стреса и тревожността на пациентите от друга, е постигнато оптимизиране на здравните грижи при коронарно-съдови процедури, в отделения по инвазивна кардиология. Чрез планирано, целенасочено педагогическо наблюдение, с ясна методика за оценяване е сведена до минимум субективността при оценяването. Приложената от автора ясна методика гарантира обективна и обоснована оценка на уменията на обучаваните. За повишаване информираността и удовлетвореността, намаляване на стреса и тревожността на пациенти е предвидено прилагането на здравни грижи в краткосрочен и дългосрочен план. Представена е собствено разработена пациентска информационна брошура „Препоръки за начин на живот след коронарна процедура“, като са взимани препоръки и подходи от American Heart Association. Брошурата съдържа подробна информация за приема на задължителните медикаменти за профилактика на тробмоза при пациенти с поставен стент. Представени са от автора седем лесни стъпки за здравословен живот, отнасящи се до: контрол на кръвното налягане – чрез ежедневно измерване по едно и също време на деня, с акцент стойностите му да са под 140/90 mmHg; контрол на холестерола – изследване на всеки 6 месеца и при нужда приемане на медикаментозна терапия; контрол на кръвната захар – изследване на всеки 3-6 месеца и при нужда приемане на медикаментозна терапия; физическата активност – препоръчва се 30 минути на ден, 3-4 пъти седмично; спазване на здравословна диета – прием на: зеленчуци, плодове и пълнозърнести храни; нискомаслени млечни продукти, птици, риба, бобови растения; ограничаване приема на сладки, подсладените напитки и червени меса; регулиране на наднорменото тегло – чрез активен начин на живот и здравословна диета; отказване от тютюнопушене.

Създаден е Алгоритъм за клинично приложение на Комплексна програма за ОЗГДКСП, ориентиран към повишаване компетенциите на медицинските сестри и информираността на хоспитализирани пациенти в отделения по инвазивна кардиология.

С цел усвояване на начални умения и компетенции още в базовото обучение е разработена и Учебна програма за специалност „Медицинска сестра“ за избираема дисциплина „Сестрински дейности и грижи в инвазивната кардиология“. Въведена е в Учебен план за специалност 7.5.2 Медицинска сестра от професионално направление 7.5 Здравни грижи от 2016 година на Русенски университет „Ангел Кънчев“, факултет Обществено здраве и здравни грижи. Целта на обучението по дисциплината е да се разкрие спецификата на сестринските дейности и грижи при извършване на диагностични и терапевтични процедури в катетеризационна лаборатория още по време на базовото образование за специалност „медицинска сестра“. Предложената от

докторанта учебната програма включва теми от следните направления: работа с рентгенови лъчи; анатомични особености на сърдечно-съдовата система; видове достъп за сърдечна катетеризация; водачи и катетри за сърдечна катетеризация; балони и стентове за коронарна ангиопластика; подготовка на пациента за сърдечна катетеризация, наблюдение по време и след процедурата; сестринска подготовка за диагностична процедура и терапевтична интервенция.

Проучено е мнение на експерти, по отношение ефективността на авторската концепция - моделът на Комплексна програма за ОЗГДКСП.

Сравнителният анализ на резултатите от проведените експеримент показва, че резултатите след проведеното обучение се изменят в посока повишаване знанията на участниците в курса. Достоверността на тези изменения се доказва чрез използване критерий на Пирсън. За оценка на уменията от практическото обучение са използвани 5 протокола за педагогическо наблюдение на конкретни практически умения.

Приложената от докторанта скала за клинична тревожност HADS-A напълно коректно представя оценка на промяната в емоционалното състояние на пациента, както и оценка на клинично значима степен на тревожност. В сравнителния анализ на резултатите в началото и в края на експерименталната работа ас. Иринка Христова представя статистически значими изменения в относителните дялове на самооценката за тревожност.

Справката за приносите, представена в дисертационния труд, отразява обективно реалните достижения на авторката. Приносите в дисертационния труд са в теоретичен и практико-приложен аспект, които приемам. Направено е широко по обхват, целенасочено и задълбочено проучване на литературни източници от Европа, САЩ и Австралия за мястото, ролята и участието на медицинската сестра при инвазивните сърдечно-съдови процедури. Създадена е Комплексна програма за ОЗГДКСП за осъществяването на която е собствено разработен инструментариум. Разработена е програма за СДО на тема „Сестрински дейности и грижи в инвазивната кардиология“, апробирана чрез проведените експеримент и Алгоритъм за медицински сестри за клинично приложение на Комплексна програма за ОЗГДКСП. Разработена е и приложена в проведените експеримент пациентска информационна брошура „Препоръки за начин на живот след коронарна процедура“.

Формулираните изводи, препоръки и приноси на дисертационния труд са направените на базата на собствените данни от научното проучване.

Дисертационния труд е написан на добър език, прецизен по отношение на терминологията.

Във връзка с дисертационния труд докторантката е представила четири пълнотекстови публикации в научни списания у нас.

Авторефератът достоверно възпроизвежда съдържанието на дисертационния труд.

Лични впечатления

Познавам ас. Иринка Христова, като докторант в катедрата по „Здравни грижи“ към Факултет по обществено здравеопазване на Медицински университет – Варна. Ценя високо нейната целенасоченост, последователност, прецизност и отговорност. Ас.

Христова се откроява с изключителна отзивчивост, лоялност, коректност във взаимоотношенията и изследователската дейност.

Заключение

Дисертационния труд е представен в завършен и добре оформен вид. Въз основа на цялостната оценка на предоставената ми документация считам, че ас. Иринка Атанасова Христова, покрива напълно изискванията на Закона за развитие на академични състав в Република България, Правилника за приложението му и Правилника за развитие на академичния състав в Медицински университет - Варна давам положителния си вот за присъждане на асистент Иринка Атанасова Христова на образователната и научна степен „доктор” по научна специалност „Управление на здравните грижи”.

13.07.2018 г.
Варна

Изготвил становището:

Доц. Силвия Борисова, д.м.